

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,

themis@minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Голові Комітету
Верховної Ради України
з питань правоохоронної
діяльності
Сергію ІОНУШАСУ**

**Щодо проєкту Закону
(реєстр. № 12145 від 22 жовтня 2024 року)**

Шановний Сергію Костянтиновичу!

Міністерство юстиції України відповідно до Вашого листа від 30 жовтня 2024 року № 04-27/3-2024/239678 опрацювало проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та статті 241 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за порушення вимог щодо охорони атмосферного повітря» (реєстр. № 12145 від 22 жовтня 2024 року), внесений на розгляд Верховної Ради України народним депутатом України Гривком С.Д., та в межах компетенції повідомляє таке.

Як вбачається з пояснювальної записки, проєкт Закону розроблено з метою удосконалення відповідальності за порушення вимог щодо охорони атмосферного повітря, оскільки останнім часом фіксується збільшення шкідливих викидів в атмосферу внаслідок антропогенного впливу і тому питання охорони атмосферного повітря набуло значної гостроти та актуальності.

Завданням проєкту Закону є визначення дієвого механізму запобігання вчиненню порушень та встановлення адекватної міри відповідальності, оскільки на цей час існуючий рівень відповідальності за порушення встановлених вимог щодо охорони атмосферного повітря, передбачений статтями Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) та статтею 241 Кримінального кодексу України (далі – КК України), не вбачається достатнім для ефективного запобігання відповідним правопорушенням.

З цією метою пунктом 1 розділу I проєкту Закону пропонується внести зміни до статей 78, 78¹, 79, 79², 80, 81 КУпАП шляхом збільшення розмірів штрафів за порушення законодавства у сфері охорони атмосферного повітря.

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 162112/14355-1-24/11.1.2 від 22.11.2024

Підписувач [Стефанішина Ольга Віталіївна](#)

Сертифікат [382367105294AF9704000000C3152B017D0FD302](#)

Дійсний з [06.09.2024 17:30:53](#) по [06.09.2026 17:30:53](#)

У зв'язку з викладеним вважаємо за необхідне висловити до запропонованих змін такі зауваження.

1. Підпунктом 1 пункту 1 розділу I проекту Закону пропонується внести зміни до частини першої статті 78 КУпАП, відповідно до яких диспозиція передбачатиме, що викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади або недодержання вимог, передбачених наданим дозволом, інші порушення порядку здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, невиконання передбачених законодавством обов'язків щодо здійснення практичних заходів із відновлення стану атмосферного повітря, перевищення технологічних нормативів допустимого викиду забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел під час експлуатації технологічного устаткування, споруд і об'єктів матимуть наслідком накладення відповідного адміністративного стягнення.

Разом з тим слід зауважити, що правові й організаційні основи та екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря визначає Закон України «Про охорону атмосферного повітря» (далі – Закон). Цей Закон спрямований на збереження та відновлення природного стану атмосферного повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Згідно з абзацом третім частини першої статті 1 Закону охорона атмосферного повітря – система заходів, пов'язаних із збереженням, поліпшенням та відновленням стану атмосферного повітря, запобіганням та зниженням рівня його забруднення та впливу на нього хімічних сполук, фізичних та біологічних факторів.

Так, стаття 10 Закону містить перелік обов'язків суб'єктів господарювання щодо охорони атмосферного повітря, зокрема, здійснювати організаційно-господарські, технічні та інші заходи щодо забезпечення виконання вимог, передбачених нормативами екологічної безпеки у галузі охорони атмосферного повітря, дозволами на викиди забруднюючих речовин тощо; заздалегідь розробляти спеціальні заходи щодо охорони атмосферного повітря на випадок виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру і вживати заходів для ліквідації причин, наслідків забруднення атмосферного повітря.

Таким чином, проект Закону, на наш погляд, у частині слів «невиконання передбачених законодавством обов'язків щодо здійснення практичних заходів із відновлення стану атмосферного повітря» потребує уточнення з урахуванням статті 10 Закону.

Крім того, щодо визначення особливостей правового регулювання у вказаній сфері, на нашу думку, слід враховувати позицію Міндовкілля як центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, охорони атмосферного повітря.

2. Встановлені адміністративні стягнення за адміністративні правопорушення, передбачені статтями 78, 78¹, 79, 79², 80, 81 КУпАП у редакції проєкту Закону у вигляді запропонованих розмірів штрафів, зокрема від однієї тисячі до десяти тисяч, від тридцяти тисяч до сорока п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, є надмірними та такими, що не враховують положення КК України, з огляду на таке.

Згідно зі статтею 12 КК України кримінальні правопорушення поділяються на кримінальні проступки і злочини.

Кримінальним проступком є передбачене КК України діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі.

Нетяжким злочином є передбачене КК України діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше п'яти років.

Таким чином, запропоновані проєктом Закону розміри штрафів не відповідають ступеню суспільної небезпечності адміністративного правопорушення.

Водночас звертаємо увагу, що народними депутатами України Припутнем Д.С. та іншими 28 червня 2024 року внесено на розгляд Верховної Ради України проєкт Кодексу України про адміністративні проступки (реєстр. № 11386 від 28 червня 2024 року), положення якого спрямовані на системне вирішення питань адміністративно-деліктного законодавства, створення умов для забезпечення правопорядку в суспільстві та реалізацію принципу верховенства права в адміністративних відносинах, що виникають між фізичними і юридичними особами – з одного боку та публічною адміністрацією (органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими і службовими особами) – з іншого.

3. Проєктом Закону пропонується внести зміни до статті 241 КК України. Зокрема, в частині першій змінити розмір покарання у виді штрафу з однієї тисячі восьмисот до трьох тисяч шестисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, передбачивши розмір штрафу від сорока п'яти тисяч до шістдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, та у частині другій доповнити покарання, що полягає у виді обмеження волі на строк від двох до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк, із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого, покаранням у виді штрафу в розмірі шістдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Звертаємо увагу, що відповідно до статті 50 КК України покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні кримінального правопорушення, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого.

Покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засудженого, а також запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень.

Відповідно до частини четвертої статті 12 КК України *нетяжким* злочином є передбачене КК України діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі *не більше десяти тисяч* неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше п'яти років.

Згідно з частиною шостою статті 12 КК України передбачене КК України діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі *понад двадцять п'ять тисяч* неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк *понад десять років* або довічного позбавлення волі, є *особливо тяжким* злочином.

Отже, запропоновані розміри санкцій за класифікацією злочинів змінюють їх з нетяжкого до особливо тяжкого, що має узгоджуватися зі ступенем суспільної небезпеки цих діянь, що в свою чергу забезпечить дотримання принципу пропорційності (адекватності) покарання та вчиненого правопорушення.

У свою чергу під час внесення пропозицій щодо посилення відповідальності за ті чи інші діяння слід враховувати ступінь суспільної небезпеки, який визначається, зокрема, мотивом і метою, способом, обстановкою вчинення діяння, наслідками та розміром заподіяної шкоди, та відповідність покарання вчиненому кримінальному правопорушенню.

Також інформуємо, що пропозиції внесення змін до кримінального законодавства, зокрема, в частині збільшення санкції за вчинення деяких кримінальних правопорушень повинні мати наукове обґрунтування або результати ґрунтовного аналізу практики застосування відповідних статей КК України.

Проте у пояснювальній записці до проєкту Закону відсутні будь-які статистичні дані та ґрунтовний аналіз практики застосування статті 241 КК України, які зумовили б необхідність збільшення санкції за вказані діяння.

Водночас слід звернути увагу, що у Рішенні Конституційного Суду України від 02 листопада 2004 року № 15-рп/2004 (справа про призначення судом більш м'якого покарання) визначено, що однією з основних засад права є справедливість, окремим виявом якої є питання відповідності покарання вчиненому злочину. Категорія справедливості передбачає, що покарання за злочин повинно бути домірним злочину. Це означає не тільки те, що передбачений законом склад злочину та граничні межі покарання відповідатимуть один одному, а й те, що покарання має перебувати у справедливому співвідношенні із тяжкістю та обставинами скоєного і особою винного. Адекватність покарання ступеню тяжкості злочину впливає з принципу правової держави, із суті конституційних прав та свобод людини і громадянина.

Враховуючи наведене, пропоновані проектом Закону зміни до санкції статті 241 КК України потребують належного аналізу, а також статистичного підтвердження того, що каральна сила санкцій потребує збільшення.

Крім того, проектом Закону пропонується встановити, що за дії, передбачені частиною другою статті 241 КК України, встановлюється відповідальність, зокрема, у виді штрафу в розмірі шістдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Слід зазначити, що встановлення фіксованого розміру штрафу порушуватиме принцип індивідуалізації відповідальності за вчинення кримінального правопорушення.

Так, положеннями статті 65 КК України передбачено, що суд призначає покарання, враховуючи ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, особу винного та обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання. Особі, яка вчинила кримінальне правопорушення, має бути призначене покарання, необхідне й достатнє для її виправлення та попередження нових кримінальних правопорушень.

При встановленні розміру штрафу в санкціях відповідних норм має зазначатись його мінімальна і максимальна межа з метою надання можливості під час притягнення особи до відповідальності застосовувати положення статті 65 КК України.

З повагою

**Віце-прем'єр-міністр з питань європейської
та євроатлантичної інтеграції України –
Міністр юстиції України**

Ольга СТЕФАНШІНА